

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

Türk lirası düzenlenme zorunluluğu kapsamında olan ve olmayan sözleşmeler yeniden belirlendi.

No: 2018 – 127

Tarih: 16.11.2018

Özet: Hazine ve Maliye Bakanlığı, 16 Kasım 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2018-32/52 sayılı Tebliğ (Yeni Tebliğ) ile döviz veya dövize endeksli düzenlenme imkanı olan ve olmayan sözleşmeleri yeniden belirlemiştir.

Bu Tebliğ’le bir önceki 2018-32/51 numaralı Tebliğ (Eski Tebliğ) arasındaki farklar aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

- Konusu, serbest bölgelerde yer alan gayrimenkuller olan gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmelerinin Türk lirası düzenlenme zorunluluğu kaldırılmıştır.

- Aşağıdaki sözleşmeler döviz veya dövize endeksli olarak düzenlenebilecektir:

a. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,

b. Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,

c. Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,

d. Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.

- Yurt dışında ifa edileceklerin yanında gemi adamlarının taraf olduğu iş sözleşmeleri de TL düzenlenme zorunluluğu kapsamı dışına çıkarılmıştır.

- Döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmeleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenebilecektir.

- İş makineleri dâhil taşıt satış ve kiralama sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hükümden “iş makineleri” ibaresi çıkarılmıştır.

- Eski Tebliğ’de istisna tanınan tarafların mutabakatıyla yeni yapılacak sözleşmelerin Türk parası cinsinden yapılmasını veya mevcut döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşmelerde yer alan bedellerin geçici 8. madde uyarınca Türk parası olarak yeniden kararlaştırılmasını talep etmesi durumunda sözleşmelerde yer alan bedellerin Türk parası cinsinden kararlaştırılacağına ilişkin düzenleme bulunmaktaydı. Yeni Tebliğ’le bu hüküm kaldırılmıştır.

- 2018-32/52 numaralı Tebliğ yayım tarihinde (16 Kasım 2018) yürürlüğe girmiştir.

Hatırlanacağı üzere 13 Eylül 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar”da bazı değişiklik yapılarak, Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarındaki sözleşmeleri Türk lirası olarak düzenlemelerine yönelik zorunluluk getirilmişti.

Ardından 6 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan **2018-32/51 sayılı Tebliğ (Eski Tebliğ)** ile Hazine ve Maliye Bakanlığı döviz ya da dövize endeksli olarak düzenlenebilecek ya da düzenlenemeyecek olan

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

sözleşmeleri belirlemiştir.

Bu kez 16 Kasım 2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan **2018-32/52 sayılı Tebliğ (Yeni Tebliğ)** ile döviz ya da dövize endeksli olarak düzenlenebilecek ya da düzenlenemeyecek olan sözleşmeler yeniden belirlenmiştir. İki Tebliğ arasındaki farklar aşağıda dikkatinize sunulmaktadır:

1. Gayrimenkul kiralama ve satış sözleşmeleri

Eski Tebliğ’de Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, konusu serbest bölgeler dahil yurt içinde yer alan gayrimenkuller olan, konut ve çatılı iş yeri dâhil gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hüküm bulunmaktaydı. Yeni Tebliğ’de “serbest bölgeler dahil” ibaresi yer almadığından, konusu, serbest bölgelerde yer alan gayrimenkuller olan gayrimenkul satış ve kiralama sözleşmelerinin TL düzenleme zorunluluğunun kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

Yeni Tebliğ’le ayrıca; aşağıdaki gayrimenkul kiralama ve satış işlemlerine ilişkin sözleşme bedellerinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün hale getirilmiştir:

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,
- Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin alıcı veya kiracı olarak taraf oldukları gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,
- Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli konaklama tesislerinin işletilmesi amacıyla kiralanmasıyla ilgili gayrimenkul kiralama sözleşmeleri,
- Gümrüksüz satış mağazalarının kiralanmasına ilişkin gayrimenkul kiralama sözleşmeleri.

2. İş sözleşmeleri

Eski Tebliğ’de Türkiye’de yerleşik kişilerin, yurt dışında ifa edilecekler dışında kalan, kendi aralarında akdedecekleri iş sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hüküm bulunmaktaydı.

Yeni Tebliğ’le, yurt dışında ifa edileceklerin yanında gemi adamlarının taraf olduğu iş sözleşmeleri de TL düzenleme zorunluluğu kapsamı dışına çıkarılmıştır.

3. Hizmet sözleşmeleri

Eski Tebliğ’de; Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hüküm bulunmaktaydı. Bu düzenlemede ayrıca 4 başlık halinde sayılan hizmet sözleşmelerinin bu zorunluluk kapsamında olmadığı belirtiliyordu. Bunlardan dördüncüsü Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleriydi.

Yeni Tebliğ’de bu düzenlemeye yurt dışında başlayıp yurt dışında sonlanan hizmet sözleşmeleri de dahil edilmiştir. Ayrıca Eski Tebliğ uyarınca sadece elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleri kapsama girerken yeni Tebliğde “hizmet sözleşmeleri” demek suretiyle döviz olarak düzenlenebilecek hizmet

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

sözleşmelerinin kapsamı genişletilmiştir.

Yeni Tebliğ'deki söz konusu düzenleme aşağıdaki gibidir:

“ç) Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; Türkiye’de başlayıp yurtdışında sonlanan, yurtdışında başlayıp Türkiye’de sonlanan veya yurt dışında başlayıp yurtdışında sonlanan hizmet sözleşmeleri.”

4. Eser sözleşmeleri

Eski Tebliğ’de; Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri eser sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hüküm bulunmaktaydı. Ancak 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’da tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımına ilişkin sözleşmeler ise hariç tutulmuştu.

Yeni Tebliğ uyarınca, Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; döviz cinsinden maliyet içeren eser sözleşmelerinde bedel ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılabilecektir.

5. Taşıt satış ve kiralama sözleşmeleri

Eski Tebliğ’de; Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri, iş makineleri dâhil taşıt satış ve kiralama sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenemeyeceğine ilişkin hüküm bulunuyordu. Tebliğ’de ayrıca 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan iş makineleri dâhil taşıt kiralama sözleşmelerindeki bedel ve bu sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin Türk parası olarak yeniden belirlenme zorunluluğunun bulunmadığı belirtiliyordu.

Yeni Tebliğ’le yukarıdaki iki düzenlemeden “iş makinaları dahil” ibaresi çıkarılmıştır.

Yeni Tebliğ uyarınca ayrıca, 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan “yolcu taşıma amaçlı ticari taşıt satış sözleşmeleri”ndeki bedel ve bu sözleşmeden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerin Türk parası olarak yeniden belirlenme zorunluluğu bulunmamaktadır.

6. Yurt dışında üretilen yazılım ve donanımlar

Eski Tebliğ’de Türkiye’de yerleşik kişilerin; kendi aralarında akdedecekleri, bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenebileceği belirtilmekteydi.

Yeni Tebliğ’le “donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmelerinin” ibaresinin başına da “yurt dışında üretilen” ibaresi eklenmiştir.

7. Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu sözleşmeler

Eski Tebliğ’de; kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenebileceği hükmü yer alıyordu.

Yeni Tebliğ’le bu düzenlemenin başına “On altıncı fıkra hükmü saklı kalmak kaydıyla” ibaresi eklenmiştir. Söz konusu 16. fıkra hükmü ile ilgili açıklamalarımız Sirkülerimizin “8. Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu ihale ve sözleşmeler” başlıklı bölümünde dikkatinize sunulmaktadır.

8. Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu ihale ve sözleşmeler

Eski Tebliğ’de kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endekli ihaleler,

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında olmak kaydıyla; yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılabileceğine ilişkin düzenleme yer alıyordu.

Bu düzenlemede sadece yüklenicilerin üçüncü taraflarla yapacakları sözleşmelerin döviz veya endeksli olarak düzenlenebileceği belirtilmişken yeni Tebliğ’le kapsam genişletilerek yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların üçüncü taraflarla akdedeceği sözleşmelerin de dövizli veya dövize endeksli olarak düzenlenebilmesine imkân sağlanmıştır.

Yeni Tebliğ’deki söz konusu düzenleme aşağıdaki gibidir:

*“Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında gerçekleştirilecek olan projeler dâhilinde; **yükleniciler veya görevli şirketlerin ve bunların sözleşme imzaladığı tarafların** üçüncü taraflarla akdedeceği veya bahsi geçen projeler çerçevesinde akdedilecek, gayrimenkul satış sözleşmeleri ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.”*

9. Hazine ve Maliye Bakanlığı’na yapılan borçlanmalar

Eski Tebliğ’de; Hazine ve Maliye Bakanlığının 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılabileceğine ilişkin düzenleme yer alıyordu.

Bu hüküm aşağıdaki şekilde değiştirilerek uygulamanın kapsamı genişletilmiştir:

“4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak yapılan sözleşmelerde sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür. Bu işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmelerde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür.”

10. Dışarıda yerleşik kişilerin pay sahipliklerinin bulunduğu şirketlerin iş ve hizmet sözleşmeleri

Eski Tebliğ’de, dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmelerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak yapılabileceğine ilişkin düzenleme yer almaktaydı.

Yeni Tebliğ’le bu düzenlemeye dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip bulunduğu şirketler de dahil edilmiştir. Ayrıca düzenleme kapsamındaki serbest bölgedeki şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri ibaresi, serbest bölgelerdeki şirketlerin işveren veya hizmet alan olarak taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri şeklinde değiştirilmiştir.

Tebliğ’in ilgili bölümünün yeni hali aşağıda dikkatinize sunulmaktadır:

*“Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, doğrudan veya dolaylı olarak yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin veya **ortak kontrol ve/veya kontrolüne sahip** bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin **işveren veya hizmet alan** olarak taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak*

kararlaştırılması mümkündür.”

11. Kıymetli evraklar

Eski Tebliğ’de, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayan sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesinin mümkün olmadığı hükmü yer alıyordu.

Yeni Tebliğ’le bu düzenlemeye; 13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş bulunan bu kapsamdaki kıymetli evrakların 32 sayılı Karar’ın geçici 8. madde hükmünden istisna olduğu eklenmiştir. Yani yukarıdaki kapsamda 13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş olan kıymetli evraklardaki bedellerin Türk lirasına çevrilme zorunluluğu bulunmamaktadır.

12. Dövize endeksli sözleşmenin kapsamı

Eski Tebliğ’de, uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmelerin yukarıdaki uygulama kapsamında dövize endeksli sözleşme olarak değerlendirileceğine ilişkin hüküm bulunuyordu.

Yeni Tebliğ’le bu hükme “Ancak, taşımacılık faaliyetlerine ilişkin hizmet sözleşmelerinde akaryakıt fiyatlarına endeksleme yapılması mümkündür.” cümlesi eklenmiştir.

13. Türkiye’de yerleşik kişilerin kapsamı

Eski Tebliğ’de, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketlerin de bu uygulamada Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirileceğine ilişkin bir düzenleme bulunuyordu.

Bu hüküm aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir:

*“Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, **doğrudan veya dolaylı olarak** yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler 32 sayılı Kararın 4’üncü maddesinin (g) bendi uygulaması kapsamında Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilir. **Ancak, sözleşmenin yurt dışında ifa edilmesi durumunda bu fıkra hükmü uygulanmaz.**”*

14. Menkul ve gayrimenkullere ilişkin eski finansal kiralama sözleşmeleri

Yeni Tebliğ’de; “32 sayılı Karar’ın geçici 8. maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce akdedilmiş bulunan, menkul ve gayrimenkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmeleri anılan geçici madde hükmünden istisnadır.” şeklinde bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre 13 Eylül 2018 tarihinden önce düzenlenmiş olan menkul ve gayrimenkullere ilişkin finansal kiralama sözleşmelerindeki bedellerin Türk lirasına çevrilme zorunluluğu bulunmamaktadır.

15. Tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklarda uygulama

Eski Tebliğ’de; Tebliğ hükümlerinin sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar için uygulanmayacağına ilişkin düzenleme yer almaktaydı.

Yeni Tebliğ’le bu hükmün kapsamı; gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR – HASAN ALMA

*****

sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar için de uygulanacak şekilde genişletilmiştir. Tebliğ'in ilgili bölümünün yeni hali aşağıda dikkatinize sunulmaktadır:

“Bu madde uyarınca sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar ile gayrimenkul kira sözleşmeleri kapsamında verilen depozitolar ve sözleşmelerin ifası kapsamında dolaşıma girmiş kıymetli evraklar için bu fıkra hükmü uygulanmaz.”

16. Sözleşmelerini Türk lirasına çevirme zorunluluğu bulunmayan mükelleflerin durumu

Eski Tebliğ'de istisna tanınan tarafların mutabakatıyla yeni yapılacak sözleşmelerin Türk parası cinsinden yapılmasını veya mevcut döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşmelerde yer alan bedellerin geçici 8. madde uyarınca Türk parası olarak yeniden kararlaştırılmasını talep etmesi durumunda sözleşmelerde yer alan bedellerin Türk parası cinsinden kararlaştırılacağına ilişkin düzenleme bulunmaktaydı. Yeni Tebliğ'le bu hüküm kaldırılmıştır.

17. Yürürlük

2018-32/52 numaralı Tebliğ yayım tarihinde (16 Kasım 2018) yürürlüğe girmiştir.

Saygılarımızla.